

**UCHWAŁA NR XIV/106/2019
RADY GMINY RAKÓW**

z dnia 19 września 2019 r.

**w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Raków
na lata 2019 – 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 506 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 1111 z późn. zm.) Rada Gminy Raków uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Program Wspierania Rodziny w Gminie Raków na lata 2019 – 2021 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Sławomir Gierek

Załącznik
do Uchwały
Nr XIV/106/2019
Rady Gminy Raków
z dnia 19 września
2019r.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Raków na lata 2019 - 2021

Raków 2019

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Podstawa prawna Programu.....	4
I. Diagnoza demograficzno - społeczna gminy Raków	5
1. Charakterystyka ogólna.....	5
2. Demografia	5
3. Zakres problemów społecznych w rodzinach	6
II. Formy wspierania rodzin.....	13
III. Analiza SWOT	20
IV. Cele Programu	21
V. Adresaci Programu.....	26
VI. Finansowanie Programu.....	26
VII. Realizatorzy Programu	26
VIII. Zakładane rezultaty realizacji Programu	26
IX. Monitoring i ewaluacja Programu.....	27
Spis tabel	28
Spis wykresów	29

Wstęp

Rodzina jest powszechnie postrzegana jako podstawowe i naturalne środowisko życia, funkcjonowania, rozwoju oraz wychowania człowieka. Kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Rodzina jest zatem najważniejszym elementem więzi społecznej dziecka.

Stworzenie atmosfery szczęścia, miłości i wzajemnego zrozumienia przez zaspokojenie potrzeb dziecka jest warunkiem jego prawidłowego rozwoju. Nawet niewielkie zaburzenie może spowodować destabilizację w rodzinie. Destrukcyjne przerwanie łańcucha więzi rodzicielsko - opiekuńczych prowadzi do zakłóceń relacji międzyludzkich.

Oslabienie rodziny zarówno w sferze materialno - bytowej, jak i w sferze więzi rodzinnych wymaga podjęcia stosownych kroków ze strony gminy. Wszelkie działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i jego rodziny powinny być spójne i zgodne z potrzebami. W związku z tym gmina od lat prowadzi działania pomocowe dla rodzin z dysfunkcjami.

W obecnym kształcie wspieranie rodziny wymaga jednak skoordynowania tej pomocy oraz zintensyfikowania działań interdyscyplinarnych, mających na celu przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełnienia funkcji rodziny.

Ideą w tworzeniu niniejszego Programu jest przekonanie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, roli, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata, a którą to rolę w sytuacji kryzysu w rodzinie, należy ukierunkować na wspieranie rodziny dla przywrócenia jej prawidłowego funkcjonowania.

Podstawa prawna Programu

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 1111 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 1507 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2018r., poz. 2137 z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 1390 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 852)
6. Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2018r., poz. 2220 z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 670 z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 473)
9. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2134 z późn. zm.)
10. Uchwała Nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M. P. z 2018 r., poz. 514)
11. Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2017r., poz. 682 z późn. zm.)
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 688 z późn. zm.)
13. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raków na lata 2014 - 2020
14. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Raków w latach 2015 - 2020
15. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Raków
16. Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 - 2020
17. Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do roku 2025

I. Diagnoza demograficzno - społeczna gminy Raków

1. Charakterystyka ogólna

Gmina Raków położona jest w południowej części powiatu kieleckiego ziemskiego. Zajmuje obszar o powierzchni 195 km² (19552 ha), z czego 42% to użytki rolne, a 54% stanowią lasy. Gminę tworzy 28 sołectw.

Gmina Raków od północnego - wschodu graniczy z gminą Łągów, północnego - zachodu z gminą Daleszyce, od zachodu z gminą Pierzchnica, od południa i południowego - wschodu z gminami: Szydłów, Staszów i Bogoria w powiecie staszowskim.

Na terenie gminy dominują małe gospodarstwa rolne o wielokierunkowej produkcji, w których przeważa produkcja roślinna – zboża, ziemniaki i truskawki.

Atuty gminy to: dobry stan środowiska naturalnego, urokliwe miejsca idealne do lokalizacji ośrodków wypoczynkowo - konferencyjnych, terapeutycznych, domów spokojnej starości, środowiskowych domów samopomocy itp.

2. Demografia

Gminę Raków zamieszkuje 5633 mieszkańców. Tabela nr 1 pokazuje zmianę liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2016 - 2018 wraz z podziałem na poszczególne grupy społeczne.

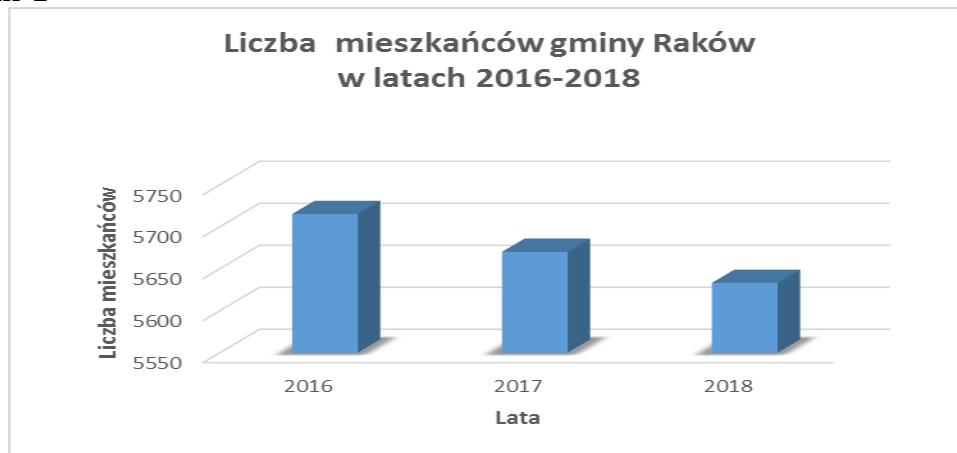
Tabela nr 1

Liczba mieszkańców gminy Raków w latach 2016 - 2018

Mieszkańcy	Rok		
	2016	2017	2018
ogółem	5715	5670	5633
w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	947	945	943
w wieku produkcyjnym	3572	3518	3465
w wieku poprodukcyjnym	1196	1207	1225

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu Organizacyjnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Raków (ewidencja ludności).

Wykres nr 1

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższych danych liczba ludności gminy Raków w ciągu ostatnich trzech lat ma tendencję spadkową. Największy spadek nastąpił wśród osób w wieku produkcyjnym, nadal utrzymuje się nieznaczny spadek wśród osób w wieku przedprodukcyjnym. Oznacza to, że nadal rodzi się mniej dzieci, natomiast spadek wśród osób w wieku produkcyjnym oznacza że mniej osób pozostaje czynnych zawodowo. Tendencja wzrostowa nastąpiła wśród liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dane te wskazują, że społeczeństwo gminy Raków nadal się starzeje.

3. Zakres problemów społecznych w rodzinach

Wsparcie społeczne, solidarność, pomoc w trudnych sytuacjach, postawa opiekuńcza to cechy określające pomoc społeczną.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego też, głównym celem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej oraz doprowadzenie – w miarę możliwości – do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania z zakresu pomocy społecznej oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej na terenie gminy Raków koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on głównym inicjatorem działań o charakterze pomocowym, aktywizującym oraz integrującym różnorodne środowiska na rzecz wparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przechodzącym przejściowe trudności życiowe.

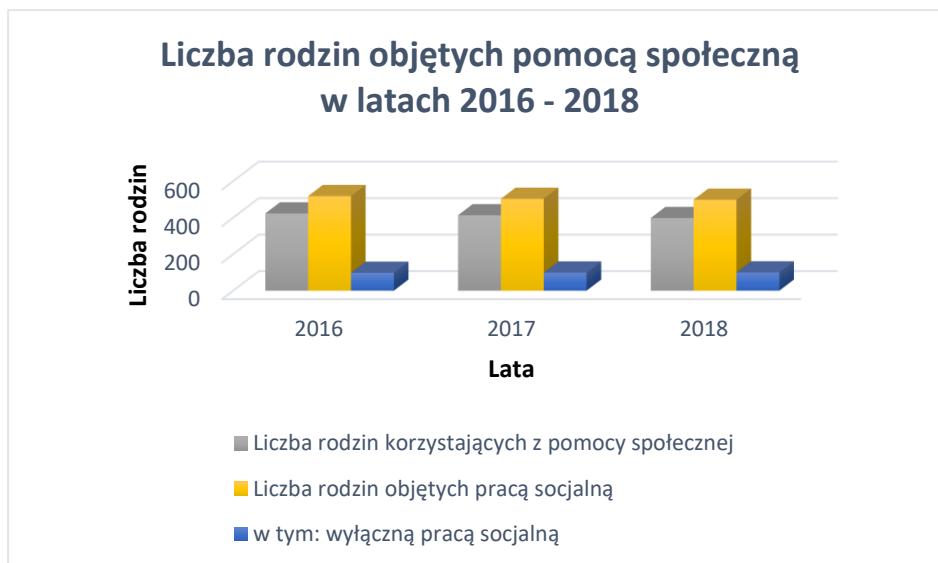
Tabela nr 2

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2016 - 2018

Wyszczególnienie	Rok		
	2016	2017	2018
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	423	413	398
Liczba rodzin objętych pracą socjalną	518	503	498
w tym: wyłączną pracą socjalną	98	99	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Wykres nr 2

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli na przestrzeni lat 2016 – 2018 zauważa się sukcesywny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym z pracy socjalnej. Biorąc pod uwagę liczbę rodzin objętych wsparciem polegającym na wyłącznej pracy socjalnej, obserwujemy tendencję wzrostową w stosunku do roku 2016. Stan taki wynika z niestabilności finansowej rodzin.

Działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie obejmują wsparciem rodziny z dziećmi, rodziny niepełne, rodziny emerytów i rencistów, osoby samotne, które potrzebują pomocy w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela nr 3

Typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2016 - 2018

Rok	2016	2017	2018
Typy rodzin			
Rodziny z dziećmi	202	193	175
w tym z: 1 dzieckiem	78	75	70
2 dzieci	80	77	71
3 dzieci	37	36	28
4 dzieci	4	4	6
5 dzieci	3	1	0
6 i więcej dzieci	0	0	0
Rodziny niepełne	35	37	36
w tym z: 1 dzieckiem	20	18	21
2 dzieci	9	12	9
3 dzieci	5	7	6
4 i więcej dzieci	1	0	6
Rodziny emerytów i rencistów	50	61	64
Osoby samotne	154	156	164

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Z powyżej przedstawionych danych możemy zauważyć, iż liczba rodzin posiadających dzieci na przestrzeni lat 2016 – 2018 ma tendencję spadkową, natomiast zaobserwować możemy sukcesywny wzrost wśród rodzin emerytów oraz osób samotnych. Pojawiający się spadek rodzin z dziećmi może oznaczać, iż młodzi ludzie obawiają się teraźniejszych zagrożeń i problemów, nie czują się bezpiecznie i pewnie na tyle, aby zakładać wielodzietne rodziny. Niepokojący wzrost występuje wśród osób samotnych, które decydując się na życie w samotności myślą, iż unikną pojawienia się trudnej sytuacji rodzinnej. Do takiej sytuacji wśród rodzin przyczynia się w szczególności niestabilna sytuacja materialna, brak pracy, patologie, choroby. Dynamikę trudnej sytuacji życiowej rodzin obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 4

Powody ubiegania się o pomoc społeczną w latach 2016 - 2018

Powody ubiegania się o pomoc społeczną	Liczba rodzin		
	2016	2017	2018
Ubóstwo	150	172	150
Bezdomność	0	3	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	11	10
Bezrobocie	220	256	233
Niepełnosprawność	98	96	94
Długotrwała lub ciężka choroba	37	46	60
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	11	12	11
Przemoc w rodzinie	29	47	45
Alkoholizm	21	18	19
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	0	2
Zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe	1	1	0
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej*	423	413	398

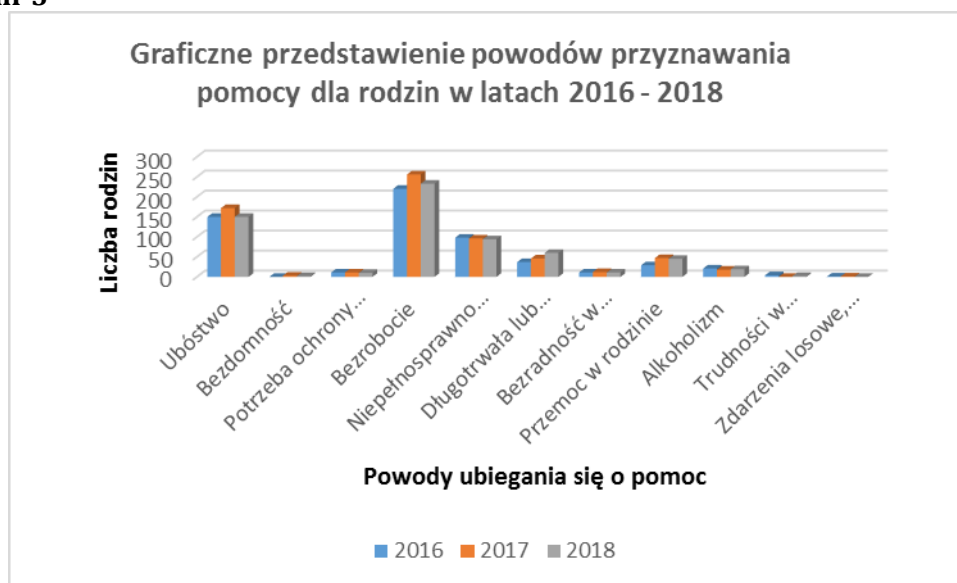
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

*jest to rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

**korzystający z pomocy społecznej mogą ubiegać się o nią z różnych powodów, dlatego suma nie równa się ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Uwzględniając przyczyny pomocy dla rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej, najczęstszym powodem udzielania świadczeń na przestrzeni lat było bezrobocie z tendencją wzrostową w porównaniu do 2016 r. W dalszej kolejności możemy wymienić: ubóstwo (tendencja wzrostowa w porównaniu do 2016r.), niepełnosprawność (tendencja malejąca), długotrwała lub ciężka choroba (tendencja wzrostowa), przemoc w rodzinie (tendencja wzrostowa), alkoholizm (tendencja utrzymująca się z nieznacznym spadkiem), bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (tendencja utrzymującą się), potrzeba ochrony macierzyństwa (tendencja spadkowa). Pozostałymi powodami są: zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomność.

Wykres nr 3

Źródło: Opracowanie własne

Analizując powyżej przedstawione dane widzimy, iż bezrobocie jest decydującym czynnikiem, który skłania rodziny do ubiegania się o pomoc. Pozytywnym aspektem jest spadek liczby rodzin, którym udzielana jest pomoc z powodu bezrobocia w porównaniu do roku 2017, chociaż czynnik ten jest na dość wysokim poziomie w stosunku do ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Niestabilność tego czynnika może wynikać z faktu wykreślenia części klientów ośrodka z ewidencji osób bezrobotnych, czyli utracie statusu osoby bezrobotnej z przyczyn osobistych klientów: jedną z głównych przyczyn jest nie wstawienie się w odpowiednim terminie w Urzędzie Pracy celem złożenia podpisu. Niestety spadek liczby osób bezrobotnych nie oznacza powrót na rynek pracy poprzez podjęcie zatrudnienia. Wielokrotnie klienci pomocy społecznej po utracie statusu osoby bezrobotnej zgłaszają się do Ośrodka będąc w tzn. bezrobociu ukrytym, niezewidencjonowanym.

Każda rodzina aby prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie powinna mieć zapewnione podstawowe potrzeby, którymi są: żywność, odzież, dom, praca, zdrowie. Kolejnymi potrzebami są akceptacja, miłość, przyjaźń, przynależność do określonej grupy. Gdy rodzina zrealizuje wskazane wyżej potrzeby tzn. potrzeby niższego rzędu, to może realizować potrzeby wyższego rzędu

tj. potrzeby uznania i potrzeby samorealizacji. Dla każdej rodziny najważniejsze jest zabezpieczenie potrzeb niższego rzędu, które muszą być zapewnione aby rodzina była stabilna i mogła korzystać z potrzeb wyższego rzędu. Niestety w sytuacji pojawienia się problemów w realizacji potrzeb niższego rzędu, w rodzinie powstają zagrożenia, które niejednokrotnie prowadzą do powstania zaburzeń w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

Tabela nr 5

Zagrożenia powodujące utratę dzieci z rodzin biologicznych

Zagrożenia	Skutki wynikające z zagrożeń
Patologie: Alkoholizm Przemoc w rodzinie	- niestabilna sytuacja materialna rodziny; - rozkład życia rodzinnego; - nieodpowiednia opieka nad dziećmi; - błędy wychowawcze rodziców; - bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego.
Zaburzenia funkcjonalne rodziny	- rozpad dotychczasowej rodziny, sprawy rozwodowe; - utrata więzi rodzinnych;

	- demoralizacja w rodzinie; - zanikanie troski o byt dzieci.
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	- ograniczenie lub odebranie władzy rodzicielskiej przez Sąd Rodzinny; - przyznanie kuratora społecznego; - nieprawidłowy rozwój dzieci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie

Przedstawione powyżej zagrożenia pomimo wsparcia rodzin w ich przewyciężeniu ze strony pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny, mogą prowadzić do zagrożenia bytu dziecka. W takich sytuacjach jedynym wyjściem dla dziecka jest powiadomienie Sądu Rejonowego – Wydział Rodzinny i Nieletnich o sytuacji rodziny, ustanowienie rodzinie kuratora lub zastosowania środka zapobiegawczego poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Zgodnie z wprowadzoną ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018 umieszczonych było 17 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niespokrewnionych. Kształtowanie się pieczy zastępczej w gminie w latach 2016 - 2018 pokazuje poniższa tabela.

Tabela nr 6

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej		Liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	Ogólna liczba dzieci przebywających w rodzinie zastępczej
	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niespokrewniona		
2016	12	5	7	17
2017	11	2	0	13
2018	9	1	0	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie

W latach 2016 - 2018 z gminy Raków 12 dzieci przebywało w rodzinie zastępczej spokrewnionej i 5 dzieci przebywało w rodzinie zastępczej niespokrewnionej, przy czym 7 dzieci w 2016 roku powróciło do rodzin biologicznych. Głównym powodem, dla którego umieszczono dzieci w pieczy zastępczej była dysfunkcyjność rodziców. Według stanu na dzień 31.05.2019r. z gminy Raków 11 dzieci wychowuje się w pieczy zastępczej, z czego dla 10 dzieci ustanowiono rodzinę zastępczą spokrewnioną, 1 dziecko przebywa w rodzinie zastępczej niespokrewnionej. Dwoje dzieci przebywa w rodzinach zastępczych poza terenem gminy.

Spośród problemów społecznych, jakie występują w gminie, problemy związane z alkoholem mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z rozmiarów szkód związanych

z alkoholem oraz ponoszonych kosztów społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych. Skala problemów alkoholowych zależy w znacznej mierze od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia, a także wielkości spożywania napojów alkoholowych. Konsumpcja alkoholu ma istotny wpływ nie tylko na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i całych rodzin, ale przede wszystkim wpływa na relacje poszczególnych członków rodziny i ich życie rodzinne. Osoby uzależnione od alkoholu w znacznej większości nie wyrażają zgody na podjęcie dobrowolnego leczenia odwykowego. Dlatego też w sytuacji pojawienia się w rodzinie problemów z nadużywaniem alkoholu jest możliwość zgłoszenia osoby uzależnionej do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych w Rakowie. Poniższa tabela przedstawia liczbę takich zgłoszeń w latach 2016 - 2018.

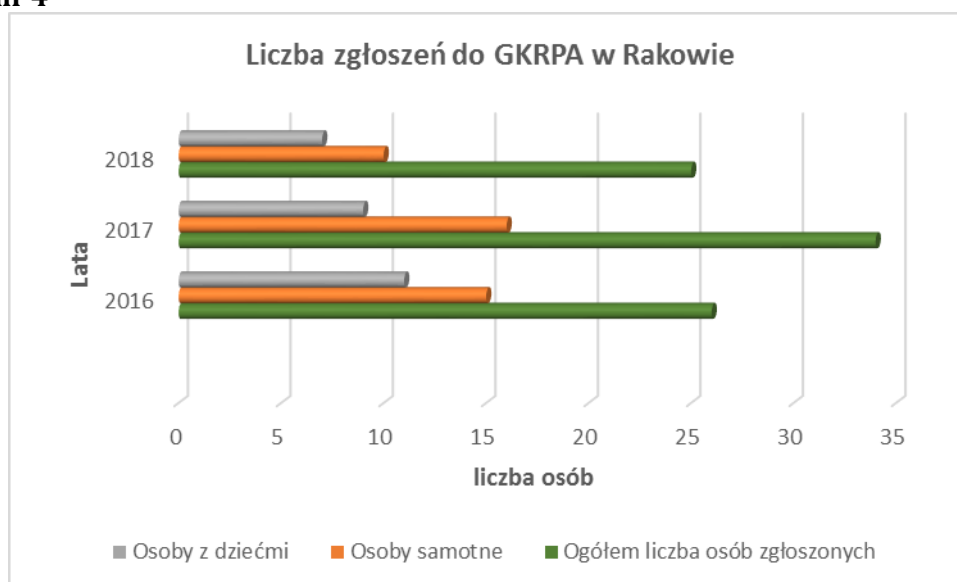
Tabela nr 7

Liczba zgłoszeń do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rakowie w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba osób zgłoszonych		Ogółem liczba osób zgłoszonych	Osoby samotne	Osoby z dziećmi
	Mężczyźni	Kobiety			
2016	23	3	26	15	11
2017	33	1	34	16	9
2018	24	1	25	10	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rakowie w latach 2016 - 2018

Wykres nr 4

Źródło: Opracowanie własne

Analizując przedstawione dane zauważamy, iż w 2017 roku nastąpił wzrost osób zgłaszanych w celu zastosowania przymusowego leczenia odwykowego (tj. 34 zgłoszeń) w porównaniu do roku 2016, w którym odnotowano 26 zgłoszeń. Rok 2018 charakteryzował się znacznym spadkiem (tj. 25 zgłoszeń) w porównaniu do roku 2017. Niepokojący wzrost osób mających problemy z nadużywaniem alkoholu może mieć odzwierciedlenie w powodach osób korzystających z pomocy społecznej, gdyż w tym roku nastąpił wzrost osób korzystających z powodu ubóstwa i bezrobocia. Niestabilna sytuacja materialna rodzin oraz brak pracy lub problemy z odnalezieniem się na rynku pracy mogą powodować popadanie w trudne sytuacje życiowe, które prowadzą do patologii. W roku 2018 zauważamy ponowny spadek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i bezrobocia, co mogło się przełożyć na zmniejszenie się liczby osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Pojawienie się w rodzinie problemów z nadużywaniem alkoholu niejednokrotnie prowadzi do powstawania zagrożeń o charakterze przemocowym. Jeszcze do niedawna twierdzono, że przemoc domowa występuje rzadko, a agresję pomiędzy członkami rodziny uważano za jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu rodziny. Przemoc domowa zdefiniowana jest jako zachowania negatywne o dużej szkodliwości społecznej, może być

zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo. Dokonywana w zaciszu domowym przemoc jest tym groźniejsza dla kondycji rodziny, im dłużej trwa i nie spotyka się z absolutną negacją i skutecznym powstrzymaniem.

Na terenie gminy Raków działa Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, do którego wpływają zgłoszenia o stosowaniu przemocy w rodzinie w postaci „Niebieskich Kart”.

Tabela nr 8

Liczba „Niebieskich Kart” sporządzonych na terenie gminy Raków w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba „Niebieskich Kart” sporządzonych na terenie gminy Raków
2016	29
2017	38
2018	46
Ogółem	113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Rakowie w latach 2016 - 2018

Sukcesywny wzrost sporządzanych „Niebieskich Kart” świadczyć może nie tylko o wzroście przemocy w rodzinach ale również o wzroście świadomości i wiedzy społeczeństwa, a także przerwaniu milczenia wielu osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które niejednokrotnie bały się zgłaszać krzywdzenia przez najbliższe osoby.

II. Formy wspierania rodzin

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie w ramach pracy socjalnej udziela swoim klientom pomocy w realizacji podstawowych potrzeb i funkcji rodziny, a także wspiera w wypełnianiu zadań wychowawczych, mając zawsze na względzie dobro dzieci. Niezwykle istotne jest dokonanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zachwianie równowagi bytu rodzin. Wnikliwa analiza w środowisku rodzinnym pozwala na trafne indywidualne dobranie rodzaju pomocy i wsparcia. Pracownicy socjalni tworząc plan pomocy dla osób i rodzin mają do dyspozycji określony w ustawie o pomocy społecznej zakres świadczeń.

Tabela nr 9

Formy udzielanej pomocy rodzinom w latach 2016 - 2018

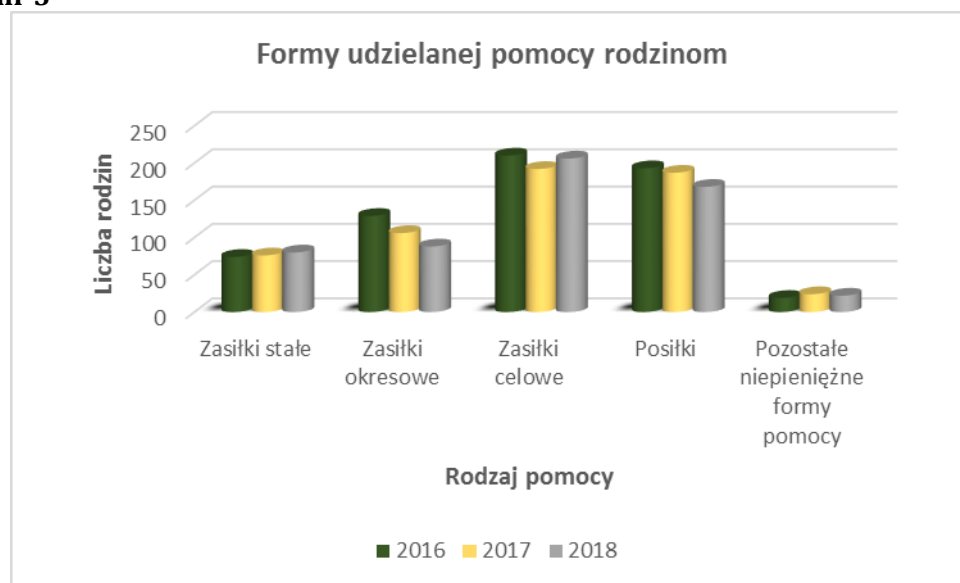
Formy pomocy	Liczba rodzin w latach 2016 - 2018		
	2016	2017	2018
Zasiłki stałe	74	76	80
Zasiłki okresowe	129	106	88
Zasiłki celowe	210	192	206
Posiłki	193	187	168
Pozostałe niepieniężne formy pomocy	19	24	22
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej*	423	413	398

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

*jest to rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

**korzystający z pomocy społecznej mogą być zakwalifikowani do różnych form pomocy, dlatego suma nie równa się ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres nr 5

Źródło: Opracowanie własne

Z przedstawionych danych możemy zaobserwować, iż występuje stopniowy wzrost zapotrzebowania na zasiłki stałe, które są przyznawane na podstawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub z uwagi na osiągnięty wiek emerytalny i brak praw emerytalno – rentowych. Tendencję utrzymującą się mają przyznawane zasiłki celowe, które są przyznawane na konkretny cel np. zakup leków, pokrycia kosztów leczenia, zakup opału. Wśród zasiłków celowych występują specjalne zasiłki celowe, o które zwracają się osoby w podeszłym wieku a ich dochody przekraczają ustawowe kryterium dochodowe do pomocy społecznej tj. 528,00 zł dla osób w rodzinie i 701,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej. Natomiast sukcesywny spadek występuje w zasiłkach okresowych i posiłkach dla dzieci w szkołach. Tendencja spadkowa względem zasiłków okresowych może wynikać z poprawy sytuacji dochodowej wśród korzystających z pomocy społecznej. Wniosek taki nasuwa się, gdyż przy składaniu wniosków o przyznanie pomocy wyliczony dochód rodziny często nie pozwala na przyznanie takiego rodzaju pomocy, gdyż zasiłki okresowe są wyliczane od uzyskanego miesięcznego dochodu. Zmniejszenie pomocy wśród rodzin wnioskujących o przyznanie dożywiania dla dzieci w szkołach spowodowane jest spadkiem liczby dzieci w rodzinach. Pomimo dodatkowych świadczeń dla rodzin w postaci świadczenia wychowawczego i dobry start, sytuacja materialna rodzin nadal jest niestabilna co powoduje tylko niewielkie zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, dlatego też występuje niewielki spadek zapotrzebowania na niektóre formy świadczeń. Taka tendencja powstaje na skutek wzrostu liczby rodzin wieloproblemowych, które wymagają zapewnienia im kompleksowego wsparcia socjalnego.

Wśród pomocy kierowanej do rodzin, bardzo ważną rolę stanowi wsparcie niefinansowe w postaci zapewnienia dzieciom dożywiania w placówkach szkolnych. Niniejsza forma pomocy realizowana jest w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Program jest współfinansowany z budżetu Państwa przy współudziale środków gminy.

Tabela nr 10

Świadczeniobiorcy programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016 - 2018

Świadczeniobiorcy	Liczba osób w latach 2016 - 2018					
	Posiłki			Zasiłki		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Dzieci do 7 roku życia	59	70	66	11	0	0
Młodzież do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	285	279	225	26	0	0
Pozostałe osoby	0	0	0	323	300	318
Razem	344	349	291	360	300	318

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Analizując dane zamieszczone w tabeli nr 10 obserwujemy wahania w liczbie osób korzystających z pomocy w ramach „programu dożywiania”, ogólnie przyjąć można tendencję spadkową. Biorąc pod uwagę dzieci do 7 roku życia to można zauważyć, iż w 2018 roku z ciepłego posiłku w przedszkolu korzystało 66 dzieci, a więc nastąpił wzrost w porównaniu do roku 2016. Natomiast wśród młodzieży korzystającej z ciepłego posiłku w szkołach zauważamy systematyczny coroczny spadek: w 2016 roku (285 uczniów); w 2017 roku (297 uczniów), po czym w 2018 roku nastąpiło znaczne zmniejszenie (225 uczniów). Pojawiająca się tendencja ma charakter spadkowy wśród młodzieży, która może być skutkiem spadku liczby urodzeń dzieci w poprzednich latach. Natomiast wśród najmłodszych zauważalny jest niewielki wzrost.

Kolejną równie ważną formą pomocy dla rodzin, stanowią świadczenia rodzinne przyznawane przez Dział Świadczeń Rodzinnych w postaci zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Tabela nr 11

Świadczenia rodzinne w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba rodzin	
	Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego
2016	600	32
2017	340	26
2018	428	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Wśród rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych nastąpił znaczny spadek w latach 2017 – 2018 w porównaniu do roku 2016, a więc w świadczeniach rodzinnych zmniejszyła się liczba rodzin ubiegających się o zasiłki rodzinne dla dzieci. Taki spadek może być spowodowany zmniejszeniem się liczby urodzeń dzieci w latach ubiegłych, wzrostem dochodów rodziny, a także niskim ustawowym kryterium dochodowym. Natomiast w roku 2018 zwiększyła się liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego, co oznacza niewywiązywanie się przynajmniej jednego z rodziców z obowiązku alimentacyjnego na dzieci.

Zgodnie z realizacją ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, rodziny mają możliwość skorzystania ze świadczeń wychowawczych w wysokości 500,00 zł na dziecko w rodzinie. Zgodnie z art. 5 ust. 3 i 4 niniejszej ustawy do 30 czerwca 2019 r. świadczenie to przysługiwało na pierwsze dziecko jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwoty 800,00 zł. Jeżeli członkiem rodziny było dziecko niepełnosprawne, świadczenie wychowawcze przysługiwało na pierwsze dziecko gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwotę 1.200,00 zł. Od 1 lipca 2019 r. niniejsze świadczenie przysługuje bez obowiązywania kryterium dochodowego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie przyznał i wypłacił świadczenie wychowawcze dla: 445 rodzin w 2016 r.; 401 rodzin w 2017 r. i 398 rodzin w 2018 r. Z przedstawionych danych liczbowych wnioskujemy, iż sukcesywnie następuje spadek liczby korzystających z tej formy pomocy.

Od 2018 r. Ośrodek realizuje również rządowy program „Dobry start”. Świadczenie to wypłacane jest jednorazowo dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny do ukończenia 20 roku życia oraz do ukończenia 24 roku życia przez dziecko posiadające orzeczonego stopień niepełnosprawności. Niniejsze świadczenie przyznawane jest rodzinom bez względu na ich osiągane dochody i przysługuje w wysokości 300,00 zł jednorazowo. Z tej formy pomocy w 2018 roku skorzystało 407 rodzin dla 624 dzieci z terenu gminy.

Oprócz w/w wsparcia oferowane jest rodzinom korzystanie z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta Dużej Rodziny wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny po wcześniejszym złożeniu wniosku w Ośrodku Pomocy Społecznej. Rodzice mogą korzystać z karty bezterminowo, natomiast dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki – maksymalnie do ukończenia 25 roku życia. Niniejsza Karta upoważnia do szeregu zniżek określonych w katalogu ofert handlowych, kulturalnych i rekreacyjnych.

Tabela nr 12

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba wnioskujących rodzin	Łączna liczba wydanych kart	Liczba kart wydanych dla dzieci
2016	32	160	96
2017	6	31	18
2018	11	34	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Na dzień 31.12.2018 r. z programu „Karta Dużej Rodziny” korzystało 110 rodzin, dla których wydano 546 kart, w tym 345 wydanych kart dla dzieci.

Gmina w ramach działań wspierających na rzecz rodzin zatrudnia psychologa w wymiarze 6 godzin miesięcznie, psychiatrę w wymiarze 2 godzin miesięcznie oraz prawnika.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła do systemu pomocy społecznej funkcję asystenta rodziny. Asystent ma być bliżej rodziny i jej problemów.

Nadrzędnym celem pracy asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałanie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, poprzez pomoc w osiągnięciu przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Jego praca wspomaga rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny – rodziców i dzieci, temu sprzyja indywidualne podejście do rodziny i jej problemów.

Asystent rodziny pracuje z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem. Wspólnie z członkami rodziny opracowuje plan pracy, który jest realizowany po wcześniejszym zatwierdzeniu przez pracownika socjalnego.

Praca z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Wówczas zadaniem asystenta rodziny staje się nie tylko współpraca z rodziną, ale również z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej mające na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Asystenci współpracują z wieloma podmiotami, najczęściej są to placówki oświatowe, służba zdrowia, sąd, policja urzędy itp. Z uwagi na złożoność problemów w danej rodzinie niezbędna jest interdyscyplinarna wiedza i wsparcie całego systemu oddziałującego na dziecko, jak i na rodziców.

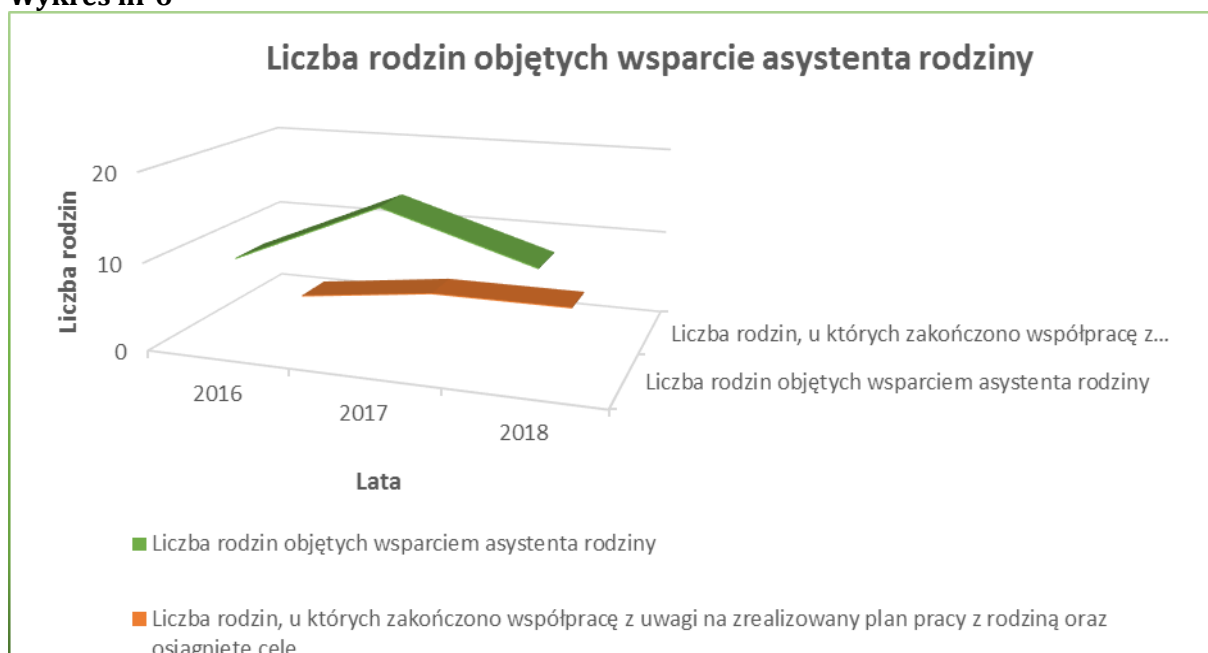
Tabela nr 13

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba rodzin, u których zakończono współpracę z uwagi na zrealizowany plan pracy z rodziną oraz osiągnięte cele
2016	10	1
2017	17	3
2018	12	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakowie

Wykres nr 6

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie zatrudnia asystenta, który objął indywidualnym wsparciem 10 rodzin w 2016 r.; 17 rodzin w 2017 r. i 12 rodzin w 2018 r. Program „Asystent rodziny” realizowany jest przez Ośrodek Pomocy Społecznej jako innowacyjna forma pracy środowiskowej z rodziną.

Na terenie gminy Raków funkcjonuje również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która wspiera swoimi działaniami rodziny borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu. Zadaniem Komisji jest inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz podejmowanie czynności zmierzających do zastosowania przymusowego leczenia osób uzależnionych od alkoholu w zakładzie leczenia odwykowego.

Tabela nr 14

Liczba osób skierowanych do Sądu Rodzinnego w celu zastosowania procedury przymusowego leczenia odwykowego w latach 2016 - 2018

Rok	Liczba osób skierowanych do Sądu Rodzinnego w przedmiocie zastosowania przymusowego leczenia odwykowego	Ilość posiedzeń Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2016	17	21
2017	24	16
2018	8	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2016 - 2018

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 14 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowała do Sądu Rodzinnego o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego 17 osób w 2016 roku, 24 osoby w 2017 roku (tendencja wzrostowa wynikająca ze wzrostu liczby zgłoszeń i przekazania spraw z roku poprzedniego) oraz 8 osób w 2018 roku. Wynikający w 2017 roku wzrost spowodowany był wzrostem liczby sporządzonych „Niebieskich Kart”, w których nadużywanie alkoholu wskazywane było jako

główna przyczyna powstawania przemocy w rodzinie, a także przekazania spraw do Sądu Rodzinnego z roku poprzedniego. Natomiast duży spadek w 2018 r. wynika ze spadku liczby zgłoszeń oraz z nowo rozpoczętych postępowań.

Od 2011 roku na terenie gminy działa Zespół Interdyscyplinarny w skład którego wchodzi przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Oświaty, Ośrodka Zdrowia, organizacji pozarządowych, Sądu. Powołany Zespół to grupa profesjonalistów, która działa w sposób skoordynowany w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego określone są w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, które w szczególności obejmują:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela nr 15

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego podejmowane w związku z przemocą w rodzinie w latach 2016 - 2018

Wyszczególnienie \ Rok	2016	2017	2018
Liczba posiedzeń Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	16	21	22
Liczba powołanych grup roboczych	17	25	25
Liczba posiedzeń grup roboczych	92	192	170
Liczba wniosków złożonych do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną	9	6	8
Liczba wniosków złożonych do GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	19	22	15
Liczba zawiadomień złożonych do Policji/Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 §1 kk	3	9	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016 - 2018

W przedstawionych danych obserwujemy tendencję utrzymującą się ze wzrostem działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, który jest spowodowany wzrostem zjawiska przemocy w rodzinie w 2017 r. Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, które tworzą indywidualne plany pomocy. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 15 w ramach grup roboczych w 2017 r. skierowano 6 wniosków do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną, 22 wnioski do GKRPA o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego oraz wobec 9 osób stosujących przemoc w rodzinie złożono zawiadomienia do Policji/Prokuratury o podejrzeniu popełnieniu przestępstwa z art. 207 §1 kk.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą.

W ramach działań profilaktycznych przygotowane zostały ulotki informacyjne o formach, możliwościach, zakresie uzyskania pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed realizatorami Programu.

Mocne strony (zasoby wewnętrzne)	Słabe strony (ograniczenia wewnętrzne)
– ścisła współpraca instytucji działających na rzecz rodziny– dobre rozeznanie problemu potrzeb środowiska lokalnego (diagnoza)– zatrudnienie asystenta rodziny– realizacja programów profilaktycznych– realizacja rządowego programu finansującego dożywianie dzieci w szkołach– stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny– realizacja rządowego programu „Dobry start”– realizacja rządowego programu „Rodzina 500+”	– brak szybkiego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (pomoc psychologiczna, terapeutyczna, mediacja)– zjawisko marginalizacji społecznej (wykluczenie społeczne)– brak rodzin wspierających– bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie– brak pozytywnych wzorców osobowych i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców– niedostateczne przygotowanie młodych osób do pełnienia ról w rodzinie– migracje zarobkowe
Szanse (zasoby zewnętrzne)	Zagrożenia (ograniczenia zewnętrzne)
– rosnąca świadomość dotycząca wiedzy na temat wypełnianych funkcji opiekuńczo-wychowawczych– wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia	– wzrost kosztów utrzymania rodzin– brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin niewydolnych wychowawczo– zatracenie rodzinnych wartości– zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci– problem uzależnienia od alkoholu oraz przemocy w rodzinach– negatywne wzorce zachowań społecznych

IV. Cele Programu

CEL GŁÓWNY

Stworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Promowanie wartości rodzin i zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin.

Działania

- 1.1 Działania profilaktyczne i edukacyjne na rzecz rodzin.
 - 1.2 Kampania edukacyjna na rzecz wzmocnienia wartości rodziny.
 - 1.3 Promocja i realizacja programu „Karta Dużej Rodziny”.
 - 1.4 Motywowanie do nabywania kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w rodzinach.
 - 1.5 Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
2. Poprawa sytuacji materialno – bytowej rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Działania

- 2.1 Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb.
 - 2.2 Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”.
 - 2.3 Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów.
 - 2.4 Realizacja rządowych programów „Dobry start” i „Rodzina 500+”.
3. Monitorowanie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinach patologicznych.

Działania

- 3.1 Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i problemem alkoholowym.
 - 3.2 Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego i informowanie o miejscach, w których udzielana jest pomoc.
4. Wzmocnienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin z dziećmi.

Działania

- 4.1 Systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- 4.2 Współpraca ze szkołami w zakresie pomocy wychowawczej i opiekuńczej oraz objęcie przez placówki oświatowe dzieci pomocą pedagogiczną.
- 4.3 Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo przez asystenta rodziny oraz zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.

4.4 Współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin.

Harmonogram realizacji

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania
Cel szczegółowy 1. Promowanie wartości rodzin i zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin.					
1.1	Działania profilaktyczne i edukacyjne na rzecz rodzin.	2019 – 2021	- wykaz podejmowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych i edukacyjnych	Placówki Oświatowe Świetlice środowiskowe	Budżet gminy, fundusze pomocowe
1.2	Kampania edukacyjna na rzecz wzmocnienia wartości rodziny.	2019 – 2021	- liczba artykułów edukacyjnych do prasy lokalnej i internetu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bezinwestycyjne
1.3	Promocja i realizacja programu „Karta Dużej Rodziny”.	2019 – 2021	- liczba wydanych „Kart Dużej Rodziny”	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa
1.4	Motywowanie do nabywania kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w rodzinach.	2019 – 2021	- liczba osób, które podjęły kursy, szkolenia, staże	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowy Urząd Pracy	Budżet państwa, fundusze pomocowe
1.5	Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	2019 – 2021	- wykaz działań realizowanych przez świetlice środowiskowe, szkoły	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Placówki Oświatowe Świetlice środowiskowe	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa
Cel szczegółowy 2. Poprawa sytuacji materialno – bytowej rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.					
2.1	Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb.	2019 – 2021	- liczba przyznanych świadczeń finansowych i rzeczowych w ciągu roku	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet gminy, budżet państwa

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania
2.2	Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”.	2019 – 2021	- liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku w ciągu roku szkolnego	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet gminy, budżet państwa
2.3	Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów.	2019 – 2021	- liczba dzieci objętych wsparciem w formie stypendium szkolnego w ciągu roku	Urząd Gminy w Rakowie	Budżet państwa
2.4	Realizacja rządowych programów „Dobry start”, „Rodzina 500+”.	2019 – 2021	- liczba wypłaconych świadczeń	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa
Cel szczegółowy 3. Monitorowanie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinach patologicznych.					
3.1	Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i problemem alkoholowym.	2019 – 2021	- liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” - liczba interwencji domowych - liczba zgłoszeń do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - liczba osób skierowanych do Sądu w celu zastosowania przymusowego leczenia odwykowego	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminny Zespół Interdyscyplinarny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Policja	Budżet gminy, fundusze pomocowe

Lp.	Działania	Termin realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania
3.2	Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego i informowanie o miejscach, w których udzielana jest pomoc.	2019 – 2021	- liczba porad psychologa, psychiatry, radcy prawnego, pedagoga, logopedy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Gminy w Rakowie Placówki Oświatowe	Budżet gminy, budżet państwa
Cel szczegółowy 4. Wzmocnienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin z dziećmi.					
4.1	Systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.	2019 – 2021	- liczba wizyt w rodzinach z problemami opiekuńczo – wychowawczymi	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bezinwestycyjne
4.2	Współpraca ze szkołami w zakresie pomocy wychowawczej i opiekuńczej oraz objęcie przez placówki oświatowe dzieci pomocą pedagogiczną.	2019 – 2021	- liczba wydanych opinii szkolnych - liczba konsultacji wychowawczych	Placówki Oświatowe	Bezinwestycyjne
4.3	Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo przez asystenta rodziny oraz zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.	2019 – 2021	- zatrudnienie asystenta rodziny - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa
4.4	Współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin.	2019 – 2021	- liczba spotkań informacyjnych z PCPR, kuratorem społecznym, placówkami oświatowymi, ośrodkiem zdrowia, policją	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bezinwestycyjne

V. Adresaci Programu

Program Wspierania Rodziny adresowany jest do rodzin zamieszkałych na terenie gminy Raków, zwłaszcza rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zagrożonych ubóstwem.

VI. Finansowanie Programu

Przewidywanymi źródłami finansowania zadań Programu Wspierania Rodziny w gminie Raków są:

1. Środki własne samorządu pochodzące z dochodów własnych gminy Raków.
2. Środki z budżetu państwa (dotacje celowe).
3. Środki poza budżetowe (unijne).
4. Pozostałe środki z innych źródeł.

VII. Realizatorzy Programu

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie przy współpracy z instytucjami:

- Urzędem Gminy w Rakowie,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Placówkami oświatowymi z terenu gminy,
- Komisariatem Policji w Rakowie,
- Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Rakowie,
- Świetlicami środowiskowymi z terenu gminy,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach (LPIK w Rakowie),
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach,
- Zespołem Kuratorskim Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Kielcach,
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Chmielniku.

VIII. Zakładane rezultaty realizacji Programu

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- zwiększenie umiejętności wychowawczych oraz aktywizacja społeczna i zawodowa rodziców,
- przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- wzrost zaangażowania instytucji lokalnych w zakresie działań na rzecz rodzin z dziećmi,
- zwiększenie dostępności rodzin do poradnictwa specjalistycznego,
- zahamowanie wzrostu liczby dzieci kierowanych do różnych form pieczy zastępczej,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodzin.

IX. Monitoring i ewaluacja Programu

W ramach ewaluacji Programu prowadzony będzie monitoring, czyli kontrola działań zapisanych w Programie przy współudziale jednostek organizacyjnych realizujących cele Programu.

Ewaluacja Programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych.

Wskaźnikami monitorowania Programu będą:

- wykaz podejmowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- liczba zrealizowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- liczba artykułów edukacyjnych do prasy i internetu,
- liczba wydanych „Kart Dużej Rodziny”,
- liczba osób, które podjęły kursy, szkolenia, staże,
- wykaz działań realizowanych przez świetlice środowiskowe, placówki oświatowe na rzecz dzieci i młodzieży,
- liczba przyznanych świadczeń finansowych i rzeczowych,
- liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku,
- liczba przyznanych świadczeń rodzinnych, wychowawczych i świadczeń z programu „Dobry start”,
- liczba dzieci objętych wsparciem w formie stypendium szkolnego,
- liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”,
- liczba interwencji domowych,
- liczba zgłoszeń do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba osób skierowanych do Sądu w celu zastosowania przymusowego leczenia odwykowego,
- liczba porad psychologa, psychiatry, radcy prawnego, pedagoga, logopedy,
- liczba wizyt w rodzinach z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
- liczba wydanych opinii szkolnych,
- liczba konsultacji wychowawczych,
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba spotkań informacyjnych z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin.

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości Programu oraz pomogą w dalszym planowaniu realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku przedstawiane będzie Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Spis tabel

Tabela nr 1 Liczba mieszkańców gminy Raków w latach 2016 - 2018.....	5
Tabela nr 2 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2016 - 2018.....	6
Tabela nr 3 Typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2016 - 2018	7
Tabela nr 4 Powody ubiegania się o pomoc społeczną w latach 2016 - 2018	8
Tabela nr 5 Zagrożenia powodujące utratę dzieci z rodzin biologicznych	9
Tabela nr 6 Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018	10
Tabela nr 7 Liczba zgłoszeń do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rakowie w latach 2016 - 2018	11
Tabela nr 8 Liczba „Niebieskich Kart” sporządzonych na terenie gminy Raków w latach 2016 - 2018.....	12
Tabela nr 9 Formy udzielanej pomocy rodzinom w latach 2016 - 2018	13
Tabela nr 10 Świadczeniobiorcy programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016 - 2018.....	14
Tabela nr 11 Świadczenia rodzinne w latach 2016 - 2018	15
Tabela nr 12 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny w latach 2016 - 2018.....	16
Tabela nr 13 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2016 - 2018	16
Tabela nr 14 Liczba osób skierowanych do Sądu Rodzinnego w celu zastosowania procedury przymusowego leczenia odwykowego w latach 2016 - 2018	17
Tabela nr 15 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego podejmowane w związku z przemocą w rodzinie w latach 2016 - 2018	18

Spis wykresów

Wykres nr 1	5
Wykres nr 2	7
Wykres nr 3	9
Wykres nr 4	11
Wykres nr 5	13
Wykres nr 6	17

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XIV/106/2019
Rady Gminy Raków
z dnia 19 września 2019r.

Przedłożony do uchwalenia Radzie Gminy Raków Program Wspierania Rodziny w Gminie Raków na lata 2019 – 2021 oparty jest na wytycznych zawartych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 1111 z późn. zm.) i stanowi kontynuację założonych celów w latach 2016 - 2018.

Zgodnie z w/w ustawą do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacji 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zintegrowane i spójne działanie na rzecz rodzin z dziećmi w zakresie wzmacniania roli i funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka.